

Die Kreatur.

Eine Zeitschrift. Viermal im Jahre erscheinend. Herausgegeben von Martin Buber, Joseph Wittig und Victor von Weizsäcker.

Ihren zweiten Jahrgang hat die Zeitschrift soeben vollendet. Die Erfüllung, die sie gebracht hat, verpflichtet zu einem dankbaren Zeugnis.

Aus der Gemeinschaft der drei Herausgeber ist in den zwei Jahren die Gefolgschaft der Mitarbeiter organisch gewachsen, und mit der Gefolgschaft der Leser entsteht ein neuer tragfähiger Kreis in der geistigen Bewegung. Es mag zufällig und in der Vielzahl der Mitarbeiter belanglos erscheinen, daß der Jude, der Katholik und der Protestant sich zur Herausgabe zusammenschließen. Aber wo sie jeder für sich so besonders hervorragende Rinder ihrer geistigen Tradition sind, ist es doppelt bedeutsam, daß daraus die Kraft der Gemeinschaft ersteht, das geistig Notwendige unserer Zeit zu schauen, — dafür Gefolgschaft zu erziehen.

Die Kreatur, das Kreatürliche, ist das Blickfeld, das, worum alles geistige Mühen heute geht; das, was diesseits alles jeweils und allweils Offenbart in der Wirklichkeit ist; worum man sich müht und mühen muß, ob man Christ oder Jude ist oder nicht, ob die Heilsgewißheit in einem ist oder die materialistische Geschichtsauffassung. Das ist Blickfeld, das ist Plattform für jeden, der von unserer gegenwärtigen Armut im Kulturellen schicksalsmäßig überzeugt wurde.

Werden wir erst hellhörig für diesen Vorgang, daß sich Menschen verschiedenster Glaubensrichtung und Parteigefinnung die Hände reichen, dann spürt man das ganz kulturelle Geschehen von heute anders. Nachbarliches Empfinden für eine gleiche Aufgabe erweckt in allen Parteien und Weltanschauungsgruppen Aufgeschlossene für den neuen Sinn des Geschehens. Wir wagen zu behaupten, daß von diesen Querverbindungen nur die wirkliche, wahre und heilsame Politik in Staat und Kultur kommen wird, über Egoismus und Schacher der Parteien hinweg.

Heute stehen wir an einem Anfang; wir stecken in Schachtelungen, von denen die meisten noch härter und fremd sind gegenüber diesen Hoffnungen. „Die Kreatur“ ist eine Hoffnung, die sich von unten her durchtürmt und durchsetzen will. Die Kriegsgeneration empfängt und gibt ihre Lehre. Man schmeckt keinen bitteren Kantianismus mehr. Es ist ein Umbruch vollzogen. Die Vormacht der Wissenschaft im Philosophischen und Theologischen ist nicht mehr da; aber sie stehen mit der gleichen innersten Verantwortung vor Wissenschaft und Leben, sie bauen nicht mehr spekulativ über das Kreatürliche hinweg, sondern melden sich zum harten Dienst der Stunde. Im vollen Ernstnehmen der heutigen Lage der Dinge, dem Sozialismus nahe wie allem, was ernst genommen werden muß, bringt sie auch das Religiöse dem nahe, der keine Stätte und keinen Ruf mehr kannte, es ernst zu nehmen. Nur so und in dieser großzügigen wie bescheidenen Unbekümmertheit wird sich für die Gesamtkultur das Feld zum Acker finden, auf dem wir Menschen einer kommenden Zeit gemeinsam bodenständig werden können.

Namen und Themen sollen hier nicht genannt und erörtert werden. Sie sind und werden jedem vertraut, der aus Not an der Zeit und Ehrfurcht vor dem werdenden gedrängt ist, die „Kreatur“ zur Hand zu nehmen.

Dr. D. Hammelsbeck,

Saarbrücken 1934

DIE KREATUR. (Driemaandelijksch tijdschrift). — De naam van Dr. Martin Buber prijkt op den binnenomslag van dit nieuwe tijdschrift, dat hij als Jood tesamen met een Protestant, Prof. von Weizsäcker te Heidelberg en een Katholiek, Prof. Wittig te Breslau uitgeeft. Vanuit de afzonderlijkheid van elks religieus „exiel“, die zij als zinrijk erkennen, willen zij elkaar groetend toeroepen, met elkaar spreken in hun gemeenschappelijke zorg voor het schepsel. Eén in hun geloof omtrent zijn oorsprong, willen zij over alle wezens dezer wereld zóó spreken, dat hun geschapenheid er uit blijkt. Daarom wil het tijdschrift geen theologie beoefenen, veeleer, in geestelijke deemoed, cosmologie, de sprake van al het geschapene beluisterend. Zoo berust haar werk op vertrouwen in de werkelijkheid, vertrouwen ook in het opkomend geslacht.

Aldus de inleiding.

Dat de vlag de lading denkt, daarvoor staan ons de namen der uitgevers borg. En inderdaad, de verhouding van innigheid tegenover het schepsel, waardoor Buber in onze School zijn cursisten zoozeer trof, vormt ook den grondslag van dit tijdschrift. Evenwel, bij de voortreffelijkheid van bedoeling blijft het niet; de voortdurende bereidheid, al het geschapene in zijn ware gedaante te doorvorschen, verleent aan alle artikelen, hoe verschillend ook van inhoud en stijl, een gemeenschappelijk karakter van diepe ernst, dat buitengewoon boeiend is. Toch werkt het, ondanks zijn Deutsche degelijkheid, niet vermoeiend, want bijna alles is van een overzichtelijkheid en helderheid, die bij onze oostelijke burenen niet alledaags is.

Voortreffelijk naar vorm en inhoud is Buber's bijdrage: **Rede über das Erzieherische**, naar een op de III Int. Conferentie voor Opvoedkunde te Heidelberg gehouden voordracht. Het was een moedige daad, het thema der conferentie „Die Entfaltung der schöpferischen Kräfte im Kinde“ zóó scherp kritisch te behandelen als alleen iemand zich veroorloven kan, die zich vrij weet van al wat naar phrase zweemt, zelfs al vormt zij het slagwoord der vergaderende opvoeders. Wat de betekenis van de „oude“ en de „nieuwe“ School niet is, en wat zij wél is, wordt in deze voordracht voortreffelijk uiteengezet; het is een voorrecht, dat al wie in opvoeding belangstelt, deze tot nadenken prikkelende denkbeelden door lezing rustig op zich kan laten inwerken.

De scherpe probleemstelling, deze bijdrage eigen, mis ik in v. Weizsäcker's artikel: **Der Arzt und der Kranke**, wiens karakteristiek ontoereikend wordt uitgedrukt door een „vragen om hulp in nood“, wat immers ook gezonde menschen meermalen doen. De vorm, waarin deze bede om hulp wordt gesteld: „ik ben ziek“ en de vraag van den arts „waar scheelt het U“ geven dan aanleiding tot een fijngevoelde verhandeling over de zich ontwikkelende verhouding tusschen beiden, waarin mij echter niet kan bekoren, dat de „ich-du“ verhouding naar den trant van Buber, dus metaphysisch, wordt behandeld, zonder nochtans haar psychologisch karakter te verliezen. Toch zou ik den fijnbesnaarden en geleerden schrijver onrecht doen zoo ik er niet op wees, hoeveel waardevol inzicht zijn weldoordachte analyse bijzonderlijk den arts kan geven, al zij het dan ook, naar hij bescheidenlijk opmerkt, een eerste schrede op een langen weg.

Een warme geur van landelijke religie stijgt uit het artikel van den derden uitgever, Wittig op. **Das Volk von Neusorge** beschrijft de natuurlijke verbondenheid van het landvolk met zijn godsdienst, en hoe? Van ganscher harte, warm en gevoelig, toch kritisch en onsentimenteel. Lees, hoe hij over de waardigheid van den mijnwerker spreekt; het is haast, of wij Novalis hooren. Toch is er verschil, ondanks beider „middeleeuwsche“ opbouw: Wittig is minder wijsch, maar kloeker, daarbij geheel onromantisch één met het volk, in zijn sterke, onbedorven ge-

loofsgemeenschap, die echter allengs verloren dreigt te gaan. Sectenvorming en vakverenigingen ontbinden haar. Kerkgaan is niet meer zelfuitdrukking, maar opvolgen eener wet; de liturgie, het volkswerk, is tot hierurgie, werk van een gewijden en gestudeerden stand geworden. Nog is er veel verborgen samenhang, maar wat wordt er van, als de groote stad, waar veel menschen zijn en weinig volk, de overhand krijgt? Dan wordt de geestelijke de vereereenswaardige gezant uit den hemel in plaats van de gewijde uit het volk.

Dat deze houding Wittig in conflict moest brengen met den clerus, is duidelijk; een conflict, welks verloop zeker met aandacht zal worden gevolgd door al wie zich innerlijk met dezen vromen Katholiek één weet.

De andere artikelen moeten helaas onbesproken blijven: het zijn: Ehrenberg, Glaube und Bildung (een belangwekkende bijdrage, waarvan alleen jammer is, dat schrijver blijkbaar in de psycho-analyse alleen de richtingen van Freud en Adler, niet die van Jung kent); Michel, Gestalten der Angst; Rosenstock, Führer oder Lehrer?; Rang, das Reich; Rosenzweig, die Schrift und das Wort; Paquet, Florens. Even zij nog de aandacht gevestigd op het artikel van Rosenstock, dat op inderdaad voortreffelijke wijze leider en leeraar karakteriseert als twee totaal verschillende typen, die voortdurend op elkaar zijn aangewezen; hij geeft aldus een geheel nieuwe kijk op dit vraagstuk, dat sedert Plato de gemoederen bezig houdt, en ook voor onze School van eminent belang is.

Een proefnummer van „Die Kreatur“ wordt op verzoek gratis en franco toegezonden door Lambert Schneider, Schorlemerallee 13, Berlin-Dahlem, bij wien het tijdschrift verschijnt. — Intusschen is ook het tweede nummer verschenen, waarin mij een tweetal artikelen opvielen: Herrmann Herrigel, Vom principiellen Denken, en Albert Mirgeler, Der Weg der kommenden Generation; het laatste een antwoord op bovenvermeld artikel over „leider en leeraar“, dat den leiders der jeugdbeweging zeker belang zal inboezemen.